

Илюстрация ИЛИНДЕНЪ



Редакторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

Сливничкиятъ монастиръ „Света Богородица“ въ Голѣма Прѣспа

Красивата околностъ на Прѣспанското езеро, заградено съ високи планини, и изобилната риба

Прѣспанското езеро се създава основа за интензивенъ религиозенъ животъ. Следи отъ стари монументални постройки, църкви и монастири се срѣщатъ на много мѣста край брѣговетъ на езерото, особено пѣкъ на островитѣ Ахилъ (Аилъ) и Голѣмъ Градъ. А и оцѣлѣлитѣ до днешенъ стари църкви и монастири въ Прѣспанската котловина не сж малко. Такава една старина е и Сливничкиятъ монастиръ, разположенъ въ северо-западнитѣ склонове на великана Пелистеръ.



Сливничкиятъ монастиръ „Света Богородица“ въ Голѣма Прѣспа

въ езерото, която представя вкусна храна презъ дългитѣ пости, предлагатъ удобни мѣста за монастири, църкви и отшелнишки килии. Затова край

Пелистерскитѣ диплени разклонения, минава край самия монастиръ, за да стигне съ силенъ напѣнъ и разпѣнена езерния брѣгъ. Околността на монастира

е една отъ най-красивитѣ. Тя е цѣлата обрасла съ гжсти борови и джбови гори. Високо надъ монастира се губятъ, въ небеснитѣ висини, Пелистерскитѣ конусовидни върхове, криещи въ своитѣ дипли, късно презъ лѣтото, ледени пластове — началото на буйни планински рѣки. Монастирскитѣ сгради, скрити изъ гжстата гора, оставятъ незабелязани отъ око̀то на пжтника; тѣ се виждатъ само, когато човѣкъ стигне до тѣхъ. Навѣрно, туй обстоятелство сж имали предвидъ българскитѣ висши военни власти, та презъ последната свѣтвна война тукъ — въ монастира — бѣ квартирата на щаба, който ржководѣше военнитѣ действия въ тѣй наречения междуетеренъ участъкъ — Прѣспанското и Охридското езера.

Монастирскитѣ сгради отъ всички четири страни сж оградени съ високи каменни стени. Постройкитѣ наоколо не сж много модерни. Тѣ сж двуетажни: съ яхъри, изби, магерница и фурна въ долния етажъ и голѣми чардаци съ обширни стаи за гости въ горния етажъ. Монастирската църква е посрѣдата на двора. Тя има правоъгълна форма и корабовиденъ сводъ. Дълга е 8.5 м., а широка — 4 м. Постройката е почнала въ 1607 година. Живописътъ е чиста и добре запазена, както въ храма, тѣй и въ притвора, който е обграденъ съ джамлъкъ. Въ първото отдѣление на храма, по северната страна, личатъ ликоветѣ на светитѣ Седмочисленици: Кирилъ, Методий, Климентъ, Наумъ, численици: Кирилъ, Методий, Климентъ, Наумъ, Сава, Гораздъ и Ангеларий. Надъ входната врата на църквата стои надписъ отъ 1607 г., въ който личатъ имената на приложницитѣ и дарителитѣ. Между тѣхъ личатъ: Киръ Михаило Петковъ (9000 гроша) отъ Битоля, Стойко Милевъ (1000 гроша) отъ с. Сливница, Тодоръ Влъчевъ (2000 гроша) отъ с. Любойно, Влъчинъ Петковъ (3000 гроша), Иеромонахъ Иосафъ (3000 гроша) отъ Прилепския монастиръ Трѣскавецъ, Янаки монахъ (1000 гроша), братъ му Стефанъ (500 гроша) и братъ му Никола (500 гроша) отъ с. Боуно (Ресенско), Попъ Михаилъ (1000 гроша) отъ с. Градешница (Мариовско) и други. На северната стена, въ олтаря, до лика на ктиторовия синъ Купена, стои надписъ: „Прѣстави ся рабъ божи Купенъ въ лѣто 1599, синъ Киръ Михайловъ и Стойне отъ града Битоля, ктиторъ монастирски“.

Славното минало на тоя чисто български край е будилъ живъ интересъ у учения славянски свѣтъ: руси и сърби неведнажъ сж предприемали научни издирвания. Първъ отъ славянскитѣ учени, който посетилъ историческата Прѣспа, е билъ рускиятъ професоръ Григоровичъ. Презъ лѣтото на 1898 г. рускиятъ Археологически институтъ въ Цариградъ бѣ предприелъ научна екскурзия изъ Западна Македония, начело съ своя директоръ, професоръ Успенски, и професоръ П. Н. Милуковъ. И сръбска мисия, начело съ професоръ Цвиичъ, е посещавала тоя край. Отъ тия чужди мисии трѣб-

ваше да чуемъ преценка за историческитѣ старини, останали отъ българско време, която преценка не винаги е била строго безпристрастна.

Даже и екзархийскитѣ органи: свещеници и учители, не сж били пощадени отъ нѣкои отъ тия мисии. Тия органи сж били обвинявани, че умиш-



Изгледъ на прочутото Костурско село Смърдешъ при режима на грѣцкитѣ пройдохи.

лено сж рѣзрушавали грѣцкитѣ паметници и надписи, като сж ги замѣнявали съ славянски!... А всжщностъ тѣмко обратното бѣ вършено. Грѣцкото духовенство, за да заличи всѣка следа отъ славянската книжнина и писменостъ, напомнещи славното минало на българитѣ въ тоя край, умишлено е вършило тоя вандализъмъ. Особено въ туй отношение се бѣ отличилъ Охридскиятъ фанарйотинъ Мелетий, който въ своята обиколка изъ Прѣспата се придружавалъ отъ майсторъ, снабденъ съ чукове и длета, за да руши и заличва славянскитѣ надписи, и отъ зографинъ да поправа живописътъ и писмото. Тоя вандализъмъ на фанарйотина се помни още отъ населението. По заповѣдь на тоя „пастиръ“, цѣла седмица сж горѣли стари книги отъ Сливничкия монастиръ, които били скрити въ монастирскитѣ бѣчи! Сжщо така и *поменикътъ*, съхраняванъ въ Метоха на Сливничкия монастиръ, сведочи за вандализма на Мелетия. Като не можалъ фанарйотинътъ да заличи старо-българското писмо по пергаментнитѣ листа на *поменика*, зацапалъ листата съ синя боя и отгоре прекаралъ грѣцко писмо. Достатъчно бѣ да се изтърка боята съ мокра кърпа, за да се покажатъ отдолу имената на дарителитѣ: Стойче отъ Битоля, Живко отъ Демирхисаръ, Пройка, Петко и други.

Сливничкиятъ монастиръ е днесъ сръбско владение, но историята на тоя монастиръ, имената на дарителитѣ и ктиторитѣ не говорятъ ли най-красноречиво за българския характеръ на лицата и мѣстноститѣ отъ далечното минало до день днешенъ?

Прѣспа, която въ своето деветъ вѣковно робство неведнажъ е вдигала оржжие срещу чуждата власть; която и въ Илинденското въстание застана въ първитѣ редове на разбунтувалото се население — тая царъ Самуилова Прѣспа ще се помири ли съ днешното робско положение?...

Георги Трайчевъ.